

SORUMLULUK BİLİNCİ NASIL KAZANDIRILIR?

6'ncı yaşta;

- Tek başına giyinip-soyunması,
- Sofrada tek başına yemeğini yemesi,
- Oyuncaklarını toplayabilmesi,
- Üzerinden çıkardığı kıyafetleri yardımla katlayabilmesi,
- El-yüz temizliğini yapabilmesi,
- Yemek yedikten sonra kirli tabakları kaldırmak,
- Çiçekleri sulamak,

7'inci yaşta; (yukarıdakilere ek olarak)

- Dişlerini fırçalaması,
- Okul çantasını yardım alarak hazırlamak ve okul malzemelerini eksiksiz götürmek,
- **Okul çantasını taşıyabilmek,**
- Başladığı işi bitirmesi,
- Kuş, balık gibi hayvanları beslemesi,
- Ödev ve projelerini ebeveyn kontrolünde yapmak,

8'inci yaşta; (yukarıdakilere ek olarak)

- Hatırlatmadan öz bakımını yapması ve odasını toplaması,
- Okuldan gelen mesajları iletebilmesi,
- Dersleriyle ilgili sorumlulukları alabilmesi,

9-11 yaşlar arası; (yukarıdakilere ek olarak)

- İlgilerini belirleyip, zaman planlaması ve günlük programlar yapabilmesi,
- Zamanını iyi kullanması,
- Ev dışı yakın yerlere gidip gelmesi,
- Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurması,
- Alışveriş yapması,
- Para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak.

12-17 yaşlar arası; (yukarıdakilere ek olarak)

- Başkalarının hakkına saygı göstermesi,
- Evde daha çok yardım gerektiren işler olduğunda, kendi isteğiyle yardım önerisinde bulunabilmesi,
- Eve dönüş saatlerine uyması, sorumluklarını yerine getirebilirler.

Çocuğunuza seçme hakkı tanıyın: Çok küçük yaştan başlayarak bir çocuğa seçme hakkının tanınmasıyla sorumluluk kazandırma eğitimi verilebilir. Seçim yapabilme fırsatlarının çocuğa sunulması, çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler. Seçim yapabilme; karar verebilme ve seçimlerin sorumluluğunu alabilme becerisini geliştirir, kendilerini daha iyi tanımalarını sağlar, hayat boyu önlerine çıkacak zor kararlarda mücadele edebilmelerine yardımcı olur.

Model olun: Birçok davranışta olduğu gibi sorumluluk bilincini kazandırma sürecinde büyüklerin örnek davranışları önemlidir. Yetişkinlerin kendi yaşantılarına ait sorumluklara gereken özeni göstermeleri, çocukların dikkatini çeker ve onların tutumlarını gözlemleyerek daha iyi öğrenirler...

ANNE BABALARA ÖNERİLER

- Öncelikle onun size bağımlı değil, sizden farklı istek ve ihtiyaçları olabilecek bir birey olduğunu kabul etmek gerekir.
- Koruyucu tutumunuzu kontrol altına almaya, aşırıya kaçmamaya çalışın.
- Çocuğunuz direnç gösterdiği, işbirliğine yanaşmadığı durumlarda bile koşulsuz sevgi ve onayınızı ona gösterin. Hiçbir zaman sevgiden mahrum bırakarak cezalandırmayın.
- Sorumluluk duygusunu geliştirebilmesi için onun yaşına ve yeteneklerine uygun sorumluluklar verin.
- Sorumluluk sahalarını basamaklandırmanız işi kolaylaştıracaktır. Odanı toplamalısın şeklinde genel bir yaklaşım yerine, önce oyuncaklarını sepete koymalısın, sonra kirlilerini toplamalısın gibi.
- Gücünün çok üzerinde sorumluluklar yüklemeyin, kapasitesini aşan beklentiler içinde olmayın.
- Çocuğunuzun başarıyı tatmasına izin verin. “Kendim yaptım.”, “Tek başıma başardım.”, “Ben yapabilirim.” diyebilme fırsatı bulan çocuğun özgüveni desteklenmiş, sorumluluk duygusu artmış, kendi ayakları üzerinde durabilme becerisi gelişmiş olacaktır.
- Çocuğunuzun yaşadığı olumsuz deneyimlerin öğrenmenin en önemli şartı olduğunu unutmayın. Çocuğunuzun yaptığı yanlış seçimlerin, hayatını tehlikeye atmadıkça, sonuçlarını yaşamasına izin verin ki onlardan bazı dersler çıkarma fırsatı bulabilsin.
- Çocuğunuza uygun model oluşturun. Çünkü ona sorumluluk kazandırmak isterken, sizin sorumluluklarınızı yerine getirmemeniz onu olumsuz etkileyecektir. Çocuklar oldukça dikkatli gözlemcidirler; anne babalarının söyledikleriyle değil, onların davranışlarını gözlemleyerek öğrenirler. Çocuğunun odasının dağınıklığından yakınan bir babaya çocuğun cevabı “Ama baba sen de giysilerini yatağın üstüne bırakıyorsun, hep annem kaldırıyor.” olmamalıdır.
- Çocuğunuz için kararlar vermek yerine, kendi başına düşünmesine ve sorununu çözmesine imkân tanımak önemlidir. Sadece gerektiğinde müdahale edilmelidir. Çocuğunuza yardım etmek isterken, onun sorumluluğunun gelişmesini engelleyebileceğinizi unutmayın. Eğer işin nasıl yapılabileceğini bilmiyorsa ona işin nasıl yapılacağını gösterin. Ama siz, O’nun adına o işi yapmayın ve yapılması gereken işlerde mükemmeli beklemeyin. Yatağını toplamışsa toplamıştır, motivasyonu hak etmiştir; çok güzel toplayamadığının altını çizmeyin.
- Çocuklardan, yetişkinler kadar sorumluluk sahibi olmalarını beklemek yanlış olur. Ancak çocuğun bir konuda sorumluluğu tamamen üstlenmesi için o işin gerçekten ona bırakıldığını görmesi gerekir. Yapılmayan işler için tekrar tekrar hatırlatmaya devam etmek, söylenmek, nutuk çekmek ya da onun yerine yapmak gibi davranışlar, sorumluluğu anne babanın taşımaya devam ettiğini gösterir. Onlar bunu yapmaya devam ettiği sürece çocuk sorumluluğu üstlenmez. Özetle, sorumluluk, çocuğun kendisine ait bir çantayı taşıırken, anne babanın çantanın bir sapından tutmaya devam etmemesi, onu tamamen bırakmasına benzetilebilir. Sorumluluğu tamamen çocuğa bırakabilmek, çantaya hiç dokunmamak anlamına gelir. Anne babanın çantanın sapını tam olarak bırakmasıyla, çocuk sorumluluğu hemen üstlenmeyecek ve belki de çanta bir süre yerde kalacaktır. İşte bu noktada ailelerin en büyük endişesi çocuğun çantayı hiçbir zaman kaldırmayacağı yani sorumluluğu hiçbir zaman üstlenmeyeceğidir. Bu aşamada kararlılıktan vazgeçilmemeli, yapılmayan işlerle ilgili belirlenen mantıksal sonuçlar uygulanmaya devam edilmelidir.
- Çocuğunuzun yanlış davranışını düzeltmek için, doğru yaptığı şeyleri görmeye çalışın. Örneğin odası çok dağınıksa ve sadece yatağını toplamışsa “Yatağını topladığına çok sevindim. Şimdi senden istediğim şey masanı temizlemen.” şeklinde isteğinizi ifade edin.